

FYNSKE AARBØGER

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

VII₂

I KOMMISSION I HEMPESKE BOGHANDEL
ODENSE 1960

NY LOKALHISTORISK LITTERATUR

J. A. Bro-Jørgensen: Svendborg Købstads Historie. Udgivet af Svendborg By. I 1-2 1229-1837. 1959. 490 sider.

I 1953 fyldte Svendborg købstad 700 år, og fra byrådets side besluttede man at fejre begivenheden ved at lade udarbejde en byhistorie, der kunne afløse Johs. Olsens forlængst udsolgte „Svendborg Bys Historie“. Opgaven at skrive den ny byhistorie blev overdraget til arkivar i rigsarkivet, cand. mag. J. O. Bro-Jørgensen og museumsinspektør Ove Marcussen. Opgaven deltes således, at Bro-Jørgensen påtog sig at skrive byens historie fra dens oprindelse til kommunaloven af 1837, og det er denne del af byhistorien, der nu foreligger i et tiltalende udstyr og med gode illustrationer. Første afsnit indeholder sikkert alt, hvad der i øjeblikket kan siges om det middelalderlige Svendborg. Bro-Jørgensen skildrer byens opståen og navn. Det er borgen, der nævnes i morgengavebrevet af 1229. Den må være opstået i slutningen af det 12. århundrede som et led i Valdemar I's forsøg på at beskytte landets kyster, dens levetid blev ikke lang, allerede o. midten af det 13. århundrede gik den til grunde under stridighederne mellem kongeslægten og den sønderjyske hertugslægt. På den bakke, hvor den lå, rejstes Vor Frue kirke, men det er dog ikke byens ældste bevarede bygningsværk, forinden havde byen en sognekirke i St. Nicolai, opført o. 1200, både den og Vor Frue vidner om Lübecks indflydelse på det sydlige Fyn. Der må altså allerede have været en by o. 1229, der har fået købstadsprivilegium formentlig af Valdemar Sejr. Det ældste bevarede privilegium er først fra 1253. Af betydning for købstadens opståen var det, at Sundet var gennemfartsvej for skibe fra Slesvigs østkyst til

Østersølandene, handelen med bønderne på kysten skabte en markedsplads, hvor håndværkere og handlende slog sig ned. En række kapitler skildrer udviklingen af bystyre og retsvæsen, befolkning og næringsliv, kirker og kloster. Bro-Jørgensen giver os et billede af et blomstrende bysamfund ved udgangen af middelalderen, og han anslår befolkningstallet på den tid til c. 1400–1500.

Bogens tyngdepunkt er så afgjort de to andre afsnit: 1536–1660 og 1660–1837. Når man ved, hvor lidt der er bevaret af Svendborgs arkiv før 1700, er det beundringsværdigt, hvad Bro-Jørgensen har kunnet få ud af det sparsomme kildemateriale til 2. afsnit. I tiden 1536–1660 var Svendborg en by i forfald, „en halvdød by“, kalder Bro-Jørgensen den. Der lægges vægt på at skildre byens økonomiske udvikling 1536–1837, og med rette. Bro-Jørgensen gør opmærksom på, hvordan de vendiske byers tilbagegang efter 1536 og trediveårskrigen måtte forringe vilkårene for handel og skibsfart. De dårlige konjunkturer for byen og de ulykkelige krige i 17. århundrede førte til bortflytninger og vækst i antallet af øde steder. Bro-Jørgensen mener, at tilbagegangen i befolkningstallet satte ind allerede før 1570. Den ældste opgørelse, vi har for folketallet, er fra 1672, da var der 1009 indbyggere, men 1570 ansættes tallet til c. 1400, endnu o. 1600 var Svendborg nr. 2 af de fynske byer, men i 1672 nr. 4. I et kapitel om byen og statsmagten vises statens stadige indgriben i bystyrelsen gennem lensmændene, de stigende pålæg og skatter og andre byrder. I andre kapitler skildres byens styre og kirke- og skoleforhold, og afsnittet slutter med en skildring af de ødelæggelser, som Karl Gustavkrigene medførte.

Til bogens sidste afsnit flyder kilderne rigeligt, og forfatterens store kendskab til det 18. århundredes økonomiske historie gør det let for ham at skildre byens næringsliv. Det er først fra midten af det 18. århundrede, der bliver tale om en virkelig fremgang for Svendborg under indflydelse af stigningen i priserne på korn og fedevare, og højkonjunkturer for skibsfarten i det 18. århundredes slutning gjorde byen til den førende skibsfartsby på Fyn, en frem-

gang, der midlertidig afbrødes ved krigsudbruddet 1807, men i 1834 var byen med sine 290 skibe nr. 2 i kongeriget efter København. O. 1700 frigører byens købmænd sig for den økonomiske afhængighed af Lübeck og Flensborg, flere og flere varer afhændes i det egentlig Danmark, København kommer til at spille en stor rolle i byens import og eksport. Der gives udmærkede skildringer af nogle af de store købmænd. Inden for håndværksfagene spores i løbet af det 18. århundrede tilløb til en industriel udvikling, f. eks. indenfor farverprofessionen, tobaksspinderiet og skibsbyggeriet.

Stor grundighed præger også behandlingen af bystyret, hvor byfogeden efter 1748 bliver den ledende, en markant, men omstridt person er byfoged Uldall. I 1834 var der 3358 indbyggere, den stærke vækst skyldes i første række en betydelig tilgang udefra, men forfatteren viser, at forandringer i den sociale forsyning og indførelsen af et sundhedsvæsen har sin andel i befolkningstilvæksten. Den økonomiske fremgang efter 1750 førte til en højnelse af levefoden, tidligere havde der været flere tilfælde af mangel på levnedsmidler, hvad der havde medført stor dødelighed. Det må også fremhæves, at bogen bringer godt kulturhistorisk stof, ikke blot i det kapitel, der hedder „træk af selskabeligt og kulturelt liv“, men mange steder i bogen får vi små kulturhistoriske billeder og skildringer af det daglige liv.

Forfatteren har ære af bogen, der vil være til glæde for alle, der interesserer sig for lokalhistorie, men størst bud har den selvfølgelig til byens borgere.

Chr. Kiilsgaard: Et Sygehus fylder 100 Aar. Rudkøbing Amts- og Bysygehus 1859-1959. Udgivet af Sygehusets Bestyrelse. 1959. 114 sider.

Det er forståeligt, at sygehusets bestyrelse henvendte sig til Chr. Kiilsgaard, når man ville fejre sygehusets 100 årsdag med et jubilæumsskrift. Få har som tandlæge Kiilsgaard så megen viden om sin by og dens historie, og man mærker straks, at forfatteren veloplagt er gået i lag med den bundne opgave.

I indledningen gør forfatteren rede for forholdene på øen, førend sygehuset blev oprettet. Der var ingen læger, den nærmeste måtte hentes i Odense. Først i 1773 dukkede en læge op, men forsvandt lige så stille 3 år efter, formentlig fordi befolkningen stadig tyede til badskærerne eller barbererne, når de var syge. Endnu i 1870 anbefalede den stedlige barber sig med „blodkopsætning, iglesætning, lavement og alt til barberfaget henhørende“.

I ældre tid var der selvfølgelig ikke noget sygehus i Rudkøbing, og da amtmanden i 1805 anmodede magistraten om en udtalelse om byens sygehusforhold, svarede der, at man havde intet sygehus og heller ikke ønskede noget. Heller ikke en ondartet malariaepidemi i 1820'erne fik borgerne til at ændre synet på sygehuset. Ganske vist fik angsten for kolera dem til at bygge et koleraepidemihus i 1831, men nogle år efter overdroges det til skolevæsenet.

Afgørende blev det, at Svendborg amtsråd i 1856 besluttede at opføre sygehuse i alle amtets byer og at begynde med Rudkøbing. Fornøjelig og levende skildrer Kiilsgaard den dramatiske kamp mellem magistrat og amtsråd. 1857 gik byen med, og 1859 stod bygningen færdig, men kampen rasede stadig, og først 1861 kapitulerede magistraten betingelsesløst.

Forfatteren giver et godt billede af de primitive forhold på sygehuset og dets daglige liv, fortæller om de forbedringer, der efterhånden indførtes og om de stadige udvidelser. Det er et udmærket bidrag til hospitalsvæsenets historie, man glemmer ikke så hurtigt skildringen af operationsstuen, der blev brugt til 1905. Fremstillingen er spækket med mange fornøjelige historier og småtræk, der tilsammen er af stor kulturhistorisk værdi.

H. D. Schepelern: Portrætsamlingen i Odense adelige Jomfrukloster. Udgivet af Det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg. 1959. 142 sider.

I 1949 begyndte museumsdirektør Otto Andrup en undersøgelse af portrætsamlingen i Odense adelige Jomfrukloster. Det skete som et led i Frederiksborg Museets bestræbelser for at registrere, hvad

der findes af ældre danske portrætter i privat og offentlig eje. Efter Otto Andrups død blev arbejdet overdraget museumsinspektør H. D. Schepelern, der nu har afsluttet sit arbejde med udsendelsen af denne smukke bog. Den falder i to dele: En historisk indledning og et katalog med en udførlig beskrivelse af de 59 malerier.

I sin solide og velskrevne indledning giver Schepelern os baggrunden for oprettelsen af det adelige jomfrukloster, han peger på klostertraditionerne og viser de tråde, der kan trækkes fra Leonora Christines lille hof i Maribo til klosteret i Odense. Med megen indlevelsesevne skildres dernæst Karen Brahe og kredsen om hende og det kulturmiljø, hvori hun levede. Det er blevet en overordentlig læseværdig og interessant indledning.

Hovedsagen er dog portrætsamlingen i det af Karen Brahe i 1716 oprettede kloster. Schepelern er af den formening, at Karen Brahe ved at oprette klosteret i Odense i slægtens ejendom på Albanitorv har villet skabe et fast funderet hjemsted for slægtens kulturarv. Det lyder rimeligt, når man tænker på, hvorledes mange gamle slægter på Fyn i sidste halvdel af det 17. århundrede måtte opgive slægtsgårdene. Hvis Schepelern har ret, har Karen Brahe været en fremsynet dame, thi formentlig ville idag bog- og portrætsamling være splittet for alle vinde, såfremt der ikke havde været ly bag klosterets skærmende mure. Samlingen består i overvejende grad af portrætter af medlemmer af slægterne Brahe og Gøye, bortset fra 7 portrætter af personer tilhørende slægterne Pentz og Arenfeldt, men de er først kommet til efter Karen Brahes død. Af den oprindelige samling er kun 3 portrætter gået tabt, fordi de i det 18. århundrede blev overflyttet til Frederiksborg slot og gik til grunde ved branden i 1859, heriblandt Gemperles fine billede af Tyge Brahe, i stedet har klosteret en kopi, udført 1838 af C. A. Jensen.

I klosterets ældste inventarfortegnelse fra 1738 findes en ret udførlig liste over portrætterne, og på det tidspunkt har der ikke været tvivl om deres identitet, men desværre har senere inventarier

kun navngivet enkelte portrætter og nævner blot et antal større eller mindre indrammede eller uindrammede billeder. Det har derfor været meget vanskeligt at identificere portrætterne, men Schepeleln har ikke skyet nogen anstrengelse, og det er lykkedes ham at identificere alle portrætterne på nær en halv snes stykker.

Endnu større er vanskeligheden, når man skal fastslå, hvem der har malet dem. Det gør Schepeleln for manges vedkommende. Bedst grund under fødderne har han, når der er tale om malere, hvis produktion er kendt, det giver godt sammenligningsgrundlag. Vanskeligere bliver det, når der er tale om provinsmaleri, fordi vort kendskab til malerne og malerkunsten uden for København er meget ringe. Schepeleln viser da også stor forsigtighed, men et par indvendinger kan dog fremføres. Dameportrættet (kat. nr. 47), som efter hans opfattelse repræsenterer det udprægede provinsmaleri, mener han kan være af Odensemaleren Fr. la Croix. Det kan være rigtigt, men da portrættet angives malet o. 1730, må det være malet, mens la Croix opholdt sig i København, og her malede han netop for hofkredsen, han virkede kun i Odense 4-5 år før sin død, og mig bekendt eksisterer vist ingen af hans portrætter fra Odensetiden. „De Billers Stamtræ“ (kat. nr. 50), ved vi, er malet i 1694 af Christian Zachariasen Getreuer, og Schepeleln føler sig fristet til at tilskrive ham eller andre malere af slægten de allegoriske tavler (kat. nr. 52-54), det er sandsynligt, men strengt taget er vel præsten Christian Getreuer den eneste forbindelse mellem familien Getreuer og Braheslægten. Der er dog også en anden mulighed, som fortjener at tages i betragtning. I Odense virkede i årene 1705-39 kontrafejereren Thomas Jakobsen Westerholt. Han var nær knyttet til Braheslægten. Han blev viet på Hvedholm i 1704, hans to ældste børn blev opkaldt efter Jørgen Brahe og fru Anne Helvig Thott, de stod fadder til det ældste barn. Den yngste søn fik navnet Mandrup, der også forekommer i Braheslægten. Et begravelsesdigt over kontrafejerens svigermoder findes i manuskriptsamlingen i Karen

Brahes bibliotek, her findes ligeledes et hyldestdigt til Grev Christian Rantzau af kontrafejerens søn magister Jørgen Westerholt. I portrætsamlingen findes portrætter af grev Rantzaus børn.

Vi kan foreløbig kun gisne og opstille hypoteser, men de kan blive frugtbare. Der er grund til at være Schepelern taknemlig for, at han med denne bog har bidraget til at kaste lys over en provins-samling og til at bane vej i provinsmaleriets vildnis. *Blo.*

FORENINGSMEDDELELSER

Lørdag den 2. maj 1959 afholdt Samfundet årets første lørdagstur. Den gik til den nylig restaurerede Allested kirke. Her samledes deltagerne kl. 15.30, og i den tæt fyldte kirke holdt sognepræst Franz Polk foredrag om kirkens historie og restaurering og omtalte dens udsmykning ved kunstneren Gustav Hjortlund. Samfundet vil gerne herved bringe pastor Polk en hjertelig tak for venlighed og bistand.

Søndag den 24. maj fandt den første sommerudflugt sted under overvældende tilslutning, idet ikke mindre end 700 deltog i udflugten. Man samledes ved Erholm kl. 10.30, og her gav adjunkt Knud Mortensen, Odense, en oversigt over gårdens historie, og bagefter viste hofjægmester Cederfeld de Simonsen den venlighed at give vore medlemmer lejlighed til at se huset med de mange minder om slægten Cederfeld de Simonsen. Efter besøget på Erholm kørte man til skovpavillonen i Assens, hvor der var frokosthvil. Kl. 15 samledes man på Wedellsborg, hvor museumsinspektør Erling Albrechtsen, Odense, holdt foredrag om slottets historie, og derefter gav lensgreve Wedell med stor gæstfrihed adgang til slottet, hvis mange kunstsatte og historiske minder glædede vore medlemmer. Selvfølgelig benyttede mange lejligheden både på Erholm og Wedellsborg til at gå tur i de skønne parker. Begge steder var ejerne fortræffelige og kyndige forevisere, og Samfundet bringer hofjægmester Cederfeld de Simonsen og frue, og lensgreve og lensgrevinde Wedell en hjertelig tak for den enestående venlighed og gæstfrihed, der vistes vore medlemmer.

I anledning af 400 året for Christian den Andens død afholdt Samfundet sammen med Nyborg Turistforening et møde på Nyborg slot om aftenen den 1. juli. Her holdt landsarkivar Johan Hvidtfeldt, Viborg, foredrag om Christian den Anden. Godt 100 mennesker var til stede.

Den anden sommerudflugt foregik den 23. august. Man mødtes ved Glavendrupstenen kl. 10.30. Her holdt museumsinspektør Erling Albrechtsen, Odense, foredrag om Glavendrupstenen. Derefter besøgte man Margård, hvor godsejer, oberst Schøller talte om gårdens historie og bagefter foreviste de smukke, velbevarede rum. Efter en frokostpause på Kom igen kro mødtes man kl. 15 på Langesø, hvor ejeren, lensbaron Berner Schilden Holsten, holdt foredrag om Langesø og under gennemgangen af husets smukke stuer, var lensbaronen og lensbaronessen kyndige og utrættelige omvisere. Rektor Stenbjerre, Nyborg, bragte lensbaronen og lensbaronessen en hjertelig tak for deres store gæstfrihed og hylkede lensbaronen for hans indsats som Samfundets formand. Vi benytter ligeledes lejligheden til at takke oberst Schøller og frue for deres gæstfrihed, adjunkt Knud Mortensen og museumsinspektør Albrechtsen for deres bistand ved årets sommerudflugter. 400 medlemmer deltog i den anden sommerudflugt.

Lørdag den 5. september havde vi en mølletur. Deltagerne, der var ca. 150, samledes kl. 15.30 ved Lillemølle ved Ørbæk, vel nok den mest idylliske og smukkeste beliggende vandmølle på Fyn. Ingeniør Anders Jespersen fortalte kort og instruktivt om istandsættelsen af møllen. Derefter kørte vi til Egeskov mølle, som vi alle kender fra vore ti-kronesedler. Restaureringen var endnu ikke færdig, også her var Anders Jespersen en fortrinlig vejleder. Man sluttede turen ved den nyistandsatte Lydinge græsmølle med både vand- og vindmølleværk.

Samfundet takker møllejerne for venlig modtagelse og ingeniør Jespersen, fordi han så beredvilligt skænkede os sin week-end og gav vore medlemmer en ualmindelig oplevelse.

I løbet af efteråret afholdt Samfundet følgende møder:

Den 24. november i Kerteminde på Tornøes Hotel holdt museumsinspektør Erling Albrechtsen, Fyns Stiftsmuseum, foredrag med lysbilleder om Bahrein ekspeditionen; den 2. december på Rasmussens Hotel i Faaborg talte lektor Aage Fasmer Blomberg om den gamle rigsgrænse mellem Sverige og Danmark, og den 7. december fortalte professor, dr. phil. Axel Steensberg i Møntergaarden i Odense om Skemanden og foreviste en film om hans arbejde.

Disse møder var besøgt af 50-70 medlemmer.

Lørdag den 26. marts 1960 fandt Samfundets årsmøde og generalforsamling sted i Møntergårdens kirkesal, Odense. Forinden afholdtes repræsentantskabsmøde i Den gamle Kro i Overgade.

Kl. 15 åbnedes årsmødet. Godt 100 medlemmer var kommet tilstede. Til dirigent valgtes politimester Trolle, Middelfart. Formanden aflagde derefter beretning, omtalte årets udflugter, der havde været godt besøgt, og forelagde planerne om sommerturene. Han takkede det offentlige for tilskud og meddelte, at medlemstallet nu var 1556. Kassereren aflagde regnskabet for 1959, der udviste en balance på 26.031,35 kr. Til repræsentantskabet genvalgtes rentier Kr. Hansen, Aarslev, amtsrådsmedlem, kommunelærer Rasmussen, Otterup, revisor Nærø, Odense, cand. pharm. H. Brandt, Faaborg, overbibliotekar Holck, Assens, tandlæge Kiilsgaard, Rudkøbing, sognerådsformand Gunni Rud, Horne, museumsinspektør Marcussen, Svendborg, og nyvalgte overlærer Weber, Marstal, Førstelærer Anders Kristensen, Rise på Ærø, og lærer R. P. Olsen, Salby-Torup, ønskede dels på grund af fraflytning, dels på grund af alder at udtræde af repræsentantskabet. Formanden takkede dem for deres interesse for Samfundet. Revisorerne, advokat Axel Ernst, Odense, og førstelærer Rasmussen, Frørup, samt revisorsuppleanten, bankassistent Aage Sørensen, Odense, genvalgtes. Repræsentantskabet genvalgte forretningsudvalget.

Efter generalforsamlingen holdt magister Thorkild Ramskou, Nationalmuseet, foredrag med lysbilleder om vikingetidens borge og byer.

REPRÆSENTANTSKABETS MEDLEMMER

Berner Schilden Holsten, H., lensbaron, Langesø.
 Bjerre, Hans, overlæge, dr. med., Faaborg.
 Blomberg, Å. Fasmer, lektor, Langesø.
 Brandt, H., cand. pharm., Faaborg.
 Dinesen, A., gårdejer, Bukkerup pr. Glamsbjerg.
 Ehlert, Knud, læge, Bogense.
 Frederiksen, Svend, gårdejer, Åsum pr. Odense.
 Hansen, Kr., rentier, Birkely, Årslev.
 Hansen, H. P., gårdejer, Eskildstrup pr. Pederstrup.
 Hansen, Philip, kredsdyrlæge, Fruens Bøge.
 Holck, J., overbibliotekar, Assens.
 Kiilsgaard, Chr., tandlæge, Rudkøbing.
 Larsen, Svend, museumsdirektør, Odense.
 Marcussen, Ove, museumsinspektør, Svendborg.
 Nielsen, C. Lindberg, landsarkivar, Odense.
 Nielsen, J. Due, restauratør, Kerteminde.
 Nærø, Erik, aut. revisor, Odense.
 Petersen, Garnæs, friskolelærer, Refsvindinge.
 Priisholm, K., statshusmand, Gyldenmose (Taasinge) pr. Svendborg.
 Rasmussen, E., kommunelærer, amtsrådsmedlem, Otterup.
 Rud, Gunni, sognerådsformand, Horne.
 Seesten, arkivar, Sct. Clemens.
 Stenbjerre, Knud, rektor, Nyborg.
 Trolle, Ib, politimester, Middelfart.
 Weber, J., overlærer, Marstal.

FORRETNINGSUDVALGET

Lensbaron Berner Schilden Holsten, Langesø, formand.	
Overlæge, dr. med. Hans Bjerre, Faaborg, næstformand.	
Revisor Erik Nærø, Odense, kasserer.	
Lektor Aage Fasmer Blomberg,	} Medlemmer af skriftudvalget.
Langesø, sekretær.	
Gårdejer H. P. Hansen, Eskildstrup pr. Pederstrup.	
Friskolelærer Garnæs Petersen, Refsvindinge.	
Landsarkivar Lindberg Nielsen, Odense.	

Ved salg til medlemmerne af de ældre årbøger m. v. gælder indtil videre følgende priser (henvendelse til sekretæren, lektor Blomberg, Gartnerboligen, Langesø):

HISTORISK AARBOG FOR ODENSE OG ASSENS AMTER

Aarboeg 1916: 5 kr. pr. stk., for så vidt eksemplarer haves (udsolgt i boghandelen).

Aarboeg 1919, 1922-34, 1936-38, i alt 18 hæfter: 10 kr., enkelte hæfter 1 kr. (bogladepris pr. hæfte 2 kr.).

Registerhæfte til Aarboeg 1913-25: 50 øre (bogladepris 1 kr.).

Maaløe: Assens gennem 700 Aar: 5 kr. (bogladepris kr. 7.50).

Jacob Madsens Visitatsbog, i Hæfter: 2 kr., enkelte hæfter: 50 øre (bogladepris henholdsvis kr. 3.00, kr. 1.00).

HISTORISK SAMFUND FOR SVENDBORG AMT

Aarboeg 1916: 5 kr. pr. stk., for så vidt eksemplarer haves (udsolgt i boghandelen).

Aarboeg 1913, 1917, 1919-22, 1924-37, i alt 18 hæfter: 10 kr., enkelte hæfter 1 kr. (bogladepris 2 kr. pr. hæfte).

Den Reventlowske Skole i 150 Aar: 3 kr. (udsolgt i boghandelen).

Ejnar Pedersen: Friderich Bagger til Juulskov: 1 kr. (bogladepris 2 kr.).

Albert Thomsen: Avnslev-Bovense Sognes Historie I (særtryk af Svendborg amt): 1 kr. (bogladepris 2 kr.).

Løgstrup: Danmarks ældste Præstegaard (særtryk af Svendborg amt): 1 kr. (bogladepris 2 kr.).

L. Böttiger: Vesterskjerninge, Ulbølle og Omegn: 5 kr. (udsolgt i boghandelen).

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

Fynske Aarbøger 1939-49: 2 kr. pr. årgang (bogladepris 4 kr.).

— — 1950-51: 4 kr. (bogladepris 6.00 kr.).

— — 1952-56: 5 kr. (bogladepris 7.00 kr.).

— — 1957-60: 8 kr. (bogladepris 11.00 kr.).

— — 1958: er udsolgt.

Balslev: Fra fynske Præstegaarde: kr. 3,50 (bogladepris 5 kr.).

Danmarks Riges Breve, Amtsudgaven for Fyn og Lolland-Falster, II 1-3: 1 kr. pr. hæfte (ikke i boghandelen).

Blatt: Under vor Haand og Segl: 50 øre.

C. A. Christensen: Historiske Oversigter til Danmarks Riges Breve. I. hæfte 1250-1305: 50 øre.

Jørgen Hæstrup: Vaabenmodtagelser paa Fyn under Besættelsen. Kr. 3,00 (bogladepris kr. 5,50).

For medlemmerne gælder indtil videre følgende prisnedsættelser:

E. Kroman: *Skriftens Historie i Danmark fra Reformationen til Nutiden*: favørpris kr. 4,50 (bogladepris 6 kr.).

Danmarks Riges Breve kan fås for 8 kr. pr. bind (bogladepris 12 kr.) ved henvendelse til: Det danske Sprog- og Litteraturselskab, H. C. Andersens Boulevard 44, København V.

Dr. Hjelholts Skriftprøver fra Tiden efter Reformationen til Midten af det 19. Aarhundrede. Favørpris kr. 6,80 (bogladepris kr. 8.50).

Nygaard: Anvisning til at drive historisk-topografiske Studier. Kr. 0,75.

Kromans, Nygårds og Hjelholts bog, der er udgivet af Dansk historisk Fællesforening, fås portofrit tilsendt efter indbetaling af favørprisen på postgiro-konto 86264, Fortid og Nutid, Frederiksborg slot, Hillerød.

Ved henvendelse til sekretæren, lektor Blomberg, Gartnerboligen, Langesø, kan medlemmerne købe Svendborg amts bebyggelsesnavne, udgivet af stednavneudvalget, for kr. 16 (bogladepris kr. 24).

Ligeledes kan medlemmerne ved henvendelse til museumsdirektør Jørgen Paulsen, Frederiksborg slot, Hillerød, tegne subskription på det af Dansk historisk Fællesforening udgivne tidsskrift *Fortid og Nutid* for 6 kr. + portopenge (bogladepris 10 kr.).

„Udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie“ tilbyder medlemmerne sine publikationer til favørpris ($\frac{2}{3}$ af bogladepris).

Udgivet eller under udgivelse er: 1. Ældre danske tingbøger. Herlufsholms birks tingbog 1616–19, 1630–33 (ca. 40 ark). Åsum herreds tingbog 1640–48 (ca. 52 ark). Skast herreds tingbog 1636–40 (ca. 80 ark). Sokkelund herreds tingbog 1621–22, 1625–30 (ca. 52 ark). Favørpris 1 kr. pr. ark a 16 sider + porto.

2. Kilder til kirke- og præstegodsets historie. Sjællands stifts landebog 1567. Favørpris 10 kr. + porto.

Bestillinger modtages af udvalgets sekretariat, adr.: Rigsarkivet, København K.

De eksemplarer, Historisk Samfund modtager af andre historiske amtssamfunds årbøger, deponeres i Assens Amtsbibliotek, hvor interesserede medlemmer kan låne dem.

Ifølge paragraf 2 i lov om naturfredning nr. 140 af 7. juni 1937 er alle jordfaste fortidsminder såsom gravhøje, gravpladser, stendysser og bautastene, voldsteder o. lign., gamle befæstningsanlæg samt ruiner fredet; der kan af fredningsnævnene træffes bestemmelse om, at der inden for en omkreds af 100 m fra fortidsmindet ikke må opføres nogen bygning, foretages beplantning eller anden foranstaltning uden særlig godkendelse.

I den anledning anmodes samfundets medlemmer om at have deres opmærksomhed henvendt herpå og gøre deres til, at fortidsminderne bevares på sømmelig måde, og såfremt dette ikke er tilfældet, da straks give meddelelse herom til formændene for fredningsnævnene i Odense, Assens og Svendborg amter, civildommer *Ringberg*, Odense, dommer *Klingenberg*, Assens, og dommer *Dige*, Faaborg.

Forretningsudvalget henstiller indtrængende til medlemmerne at skaffe nye medlemmer. I betragtning af, hvor meget der gives for årskontingent 8 kr., skulle hvert medlem nemt kunne skaffe mindst eet nyt medlem.

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

er opstået 1939 ved sammenslutning af Historisk Samfund for Odense og Assens amter og Svendborg amts historiske samfund.

LOVE

for

Historisk Samfund for Fyns Stift.

§ 1.

Formålet for Historisk Samfund er at vække og nære den historiske interesse og at fremme studiet af den fynske øgruppes historie.

§ 2.

Dette formål søges nået:

1. Ved udgivelse af arbejder vedrørende den fynske øgruppes historie, navnlig et årsskrift, kaldet „Fynske Årbøger“.
2. Ved afholdelse af møder, med foredrag fortrinsvis om emner fra landsdelens historie, og ved udflugter til historisk interessante egne og steder.

§ 3.

Medlem kan enhver blive ved skriftlig eller mundtlig henvendelse til et medlem af bestyrelsen (repræsentantskabet eller forretningsudvalget) eller en af tillidsmændene. Årsbidraget er 8 kr., som opkræves ved udsendelsen af årsskriftet sammen med udsendelsesomkostningerne. Ændring af årsbidragets størrelse og af opkrævningsmåden kan ske efter repræsentantskabets beslutning. Udmeldelse må ske til kassereren inden hvert års 1. januar.

§ 4.

Styrelsen består af repræsentantskabet og forretningsudvalget.

Som medlemmer af *repræsentantskabet* indtræder i første omgang samtlige medlemmer af de to amtsamfunds bestyrelser, i alt 24. Repræsentanterne vælges på 3 år, således at der hvert år afgår en trediedel, de første to gange ifølge lodtrækning. Ved fremtidige valg, der finder sted på årsmødet, skal der tilstræbes en passende fordeling af mandaterne mellem de to amter og mellem land og by. For at muliggøre en hensigtsmæssig repræsentation for de forskellige herreder og byer kan antallet af repræsentanter forøges udover de oprindelige 24.

Repræsentantskabet vælger hvert år, umiddelbart efter årsmødet, af sin midte et *forretningsudvalg*, bestående af formand, næstformand, kasserer og sekretær samt yderligere tre medlemmer. Formanden og næstformanden skal være hjemmehørende i hver sit amt. Af forretningsudvalgets midte sammen sættes et skriftudvalg bestående af to medlemmer fra hvert af de to amter.

§ 5.

Årsmødet afholdes i årets første kvartal. Her aflægges beretning om virksomheden, og det reviderede regnskab forelægges, ligesom der foretages valg af repræsentanter og to revisorer.

Regnskabet går fra 1. januar til 31. december.

§ 6.

Årsmødet bekendtgøres forud efter styrelsens skøn. Forslag, der ønskes behandlede, indsendes til formanden inden 1. januar. Lovændringer kan kun vedtages på årsmødet (eller på en ekstraordinær generalforsamling), når $\frac{3}{4}$ af de mødte medlemmer stemmer derfor.

TILBUD

Hans Henrik Jacobsen: En Landsbys Skæbne. Allesøs Besættelse 1943-47 tilbydes medlemmerne til en favørpris à kr. 7,50. Man bedes henvende sig til lektor Åge Fasmer Blomberg, Gartnerboligen, Langesø.

KASSEREGNSKAB FOR ÅRET 1959

INDTÆGTER		UDGIFTER	
Beholdning			
Tilskud fra:			
Undervisningsministeriet	1.670,00	Bogtrykkeri og kliché	11.948,91
Assens kommune	50,00	Foredrags- og forfatterhonorar	3.212,00
Bogense kommune (2 år)	75,00	Udgifter ved udsendelse, porto etc.	3.367,03
Fåborg kommune	35,00	Forsikringer	50,00
Kerteminde kommune	100,00	Udgifter ved generalforsamling og andre møder	1.074,46
Nyborg kommune	50,00	Dansk historisk Fællesforening	116,16
Odense kommune	500,00	Annoncer	117,88
Svendborg kommune	150,00	Blomster og lignende	336,55
Assens amt	100,00	Giro-gebyr	9,33
Odense amt	200,00	Diverse	225,00
Svendborg amt	200,00	Beholdning:	
Diverse institutioner og sogneråd	1.869,00	Giro	3.710,56
	<hr/>	Fyens Disconto Kasse	1.445,60
	4.999,00	Fyens Landmandsbank	232,10
Kontingenter	14.326,70	Kontant	185,77
Salg af gamle årbøger	758,38		<hr/>
Fritagelse for papirafgift.....	307,06		5.574,03
Overskud fra sommerudflugt	48,85		
Indvundne renter	64,34		
	<hr/>		<hr/>
	Kr. 26.031,35		Kr. 26.031,35

Odense, den 8. marts 1960.

sign.: Erik Næro.

Foranstående regnskab er fundet i overensstemmelse med bøgerne, som vi har revideret. Beholdningerne er os forevist.

Frørup og Odense, den 18. marts 1960.

sign.: H. Rasmussen.

sign.: Axel Ernst.

INDHOLD

	Side
Kroman, Erik, overarkivar, dr. phil.: Ærøskøbings gamle kirke	245-281
Pedersen, Johs., sognepræst: Solskin og Skyer over Taasinge	282-303
Blomberg, Aage Fasmer, lektor, cand. mag.: Hvem har bygget Næsbyhoved-Broby kirke? Slægten Barsebek og dens efterkommere og Næsbyhoved-Broby kirke	304-335
Lorenzen, Vilh., dr. phil.: Dronning Margrethes fynske rigsfæstninger	336-351
Strøyberg, Jens, apoteker: En feltlæges dagbog 1846	352-375
Kroman, Erik, overarkivar, dr. phil.: Ærøs forbindelse med Brandenburg i 13. og 14. Aarhundrede	376-397
Deibjerg, K., lærer: Et lille tidsbillede	398-399
Ny lokalhistorisk litteratur	400-406
Foreningsmeddelelser	407-408
Dahl, Aage, sognepræst: Fyns stifts præstehistorie I	1- 16

Manuskripter, der ønskes optaget i årbogen,
bedes sendt til lektor Aage Fasmer Blomberg, gartnerboligen, Langesø,
til hvem også henvendelser i redaktionelle anliggender
samt årbøger og andre skrifter,
der sendes til Historisk Samfund, bedes adresseret.